

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDA

IRTA
PÉCSUJFALUSI PÉCHY IMRE
MINISZTERI TANÁCSOS
A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDA IGAZGATÓJA

KÉZIRATKÉP NYOMATOTT

BUDAPEST
A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDÁBÓL
1895

Az intézet felállítása

A magyar kir. államnyomda a bécsi udvari és állami nyomdának 1854-ben Temesvárott felállított fiókinstitutumból keletkezett.

Ezen, csupán közönséges nyomtatványok készítésére, négy typogr. gyorssajtóval, két kézi-sajtóval és negyven bécsi mázsa betűkészlettel felszerelt fióknyomda a magyar ministerium által előbbi minőségében megszüntetett, önálló intézetként 1868-ban Budára tétetett át és itt, közvetlen a pénzügyministerium alá rendelve, a budavári Nándor-téren lévő 1-ső sz. alatti kincstári épületben helyeztetett el. Első, ideiglenes szervezete a pénzügyministeriumnak 1869. évi január hó 12-én 68.825. szám alatt kelt rendeletén alapszik.

1870-ben egyesített a pénzügyministerium fenhatósága alatt segédhivatalként felállított „Kataszteri könyomda-intézet és központi Térképtár”-ral és ugyanazon évben meg bővített a hitelosztálllyal. Ekkor, illetőleg az 1871. évi junius hó 3-án 17.802. sz. a. kelt pénzügyminis-teri rendelettel ideiglenesen újból szerveztetett és ezen, az intézet fejlődéséhez képest némileg módosított, jelenleg is érvényben lévő szervezet 1880. évben, az ugyanazon évi LVII. törvényczikk alapján véglegesített.

Czélja

Az intézet hivatása: gyorsan, megbízhatóan és a közzétételig titoktartás mellett szolgáltatni az állami igazgatásra szükséges minden nyomtatványokat a kir. hatóságok és hivatalok számára; a kataszteri felvételek sokasítását eszközölni állami és magán czélokra; a rendelkezésre adott országos felmérési adatokból különleges és közérdekű térképeket szerkeszteni; végre elkészíteni az állam által szükségelt összes érték- és hitelpapírokat, bélyegjegyeket és postai értékczikkeket.

Ezekon kívül a m. k. államnyomda köteles a gyanusokként megleletezett bélyeg- és posta-jegyeket, hatóságok és hivatalok megkeresésére műszaki vizsgálat alá venni és ezeknek műszaki ügyekben véleményt adni.

Felosztása

Tekintettel hivatásának e külön feladataira, a m. k. államnyomda három műszaki főosztályra tagozódik, u. m.

I. A könyvnyomdászati, mely a betű- és tömöntődei, a betűszedési, a könyvnyomdai és a kiadói alosztályokat, a dinamo- és gőzgépházat, valamint a könyvkötő-, a lakatos- és az asztalosműhelyeket foglalja magában;

II. A térképészeti főosztályra, egybe foglalva a térképmásoló, a rajzoló és műmetsző alosztályokat, a könyomdát és a térképtárt; és

III. A hitelosztályra, a galvanoplastikai, a photo-mechanikai, a réznyomdai, a fénynyomdai és az enyvezdei alosztályokkal.

Üzleti beosztás

A kijelölt műszaki feladatok, a terjedelmes felszerelés, a sokoldalú gazdasági és külforgalmi ügyek, a kitűzött célok elérését biztosító egységes vezetés, a rendezett, közvetlenül ellenőrzött kezelés, nyilvántartás és elszámolás parancsoló szükségai a következő négy csoportba sorozzák az intézet különleges szolgálati teendőit:

az első csoportba tartoznak:

az igazgatási,

a második csoportba:

a számviteli és számadási,

a harmadik csoportba:

a műszaki, és

a negyedik csoportba:

a kezelési ügyek, melyek ellátására megfelelő tiszti, szolgálai és munkás személyzet van rendszerezve.

Szervezet és igazgatás

Az intézet szervezetében rendszeresítve van államtisztviselői jelleggel:

1 igazgatói állás a VI. fizetési osztályban,

1 igazgató-helyettesi állás a VII. fizetési osztályban,

3 osztályvezetői állás a VIII. fizetési osztályban,

12 főtiszti állás a IX. fizetési osztályban,

12 tiszti állás a X. fizetési osztályban,

2 segéd tiszti állás a XI. fizetési osztályban, összesen 31 tisztviselői állás;

államszolgai minőségben:

3 altiszti és 1 hivatalsszolgai, összesen 4 állás.

A munkás személyzet megállapított létszámában:

135 műszaki munkás, 1 műszaki növendék, 21 tanoncz, 77 férfi segédmunkás és 182 segédmunkásnő hetibérrel; 16 műszaki munkás árszabály szerint számított munkadíjjal; 3 gyakornok díj nélkül; összesen 432 egyén nyer alkalmazást.

Irodai dolgokra 4 díjnak, a kataszteri felvételek sokasításához pedig 5 mérnök, összesen 9 egyén napidíjjal alkalmaztatik.

Az intézet élén áll az igazgató, aki a pénzügyministeriumnak felelős. Ő képviseli az államnyomdát kifelé és vezeti befelé annak összes üzletét. Ő tartozik az ezekre megkivántató személyzetről, pénzről, valamint az intézet minden szükségéinek beszerzéséről gondoskodni. Neki közvetlenül alá van rendelve az intézet összes személyzete.

Az igazgatónak minden feladataiban az igazgató-helyettes segédkezik, akit ez szükség esetén helyettesít is.

A számviteli és számadási ügyeket az osztályvezetőül kinevezett számvivő intézi el, aki gyakorolja egyszersmind a közigazgatási ellenőrzést az igazgató és az intézetbeli összes osztályok ellenében.

A pénztárt, az anyagraktárt és a leltárt egyetemleges felelősség mellett a főtisztükül kinevezett gondnok és ellenőr kezelik, és vezetik az azok kezelésével kapcsolatos számadásokat.

A műszaki csoportban a hitel- és könyvnyomdászati főosztályok élére egy-egy osztályvezető van állítva, a térképészeti főosztály pedig az igazgató közvetlen vezetése alatt áll.

A szakok szerint berendezett egyes alosztályokban főtisztükül, illetve tisztükül kinevezett művezetők eszközlik a megrendelt munka kiviteleit az alantás munkás személyzettel, az osztályvezető utasítása szerint.

A rajzoló és műmetsző alosztályban főtisztük, illetve tisztükül kinevezett graphikai művészek, az igazgató utasítása szerint és az általa megbízott egyik műszaki főtiszt felügyelete alatt működnek; a térképmásoló alosztályban részben a kataszteri felméréstől berendelt, részben napi díjjal alkalmazott mérnökök és árszabály szerint fizetett kőmetszők teljesítik a másolási műveleteket, a főtisztükül kinevezett intézeti térképtárnok vezetése és felügyelete alatt.

A gőz- és dinamogépek, a villamvilágítás, a hidraulikus sajtó, a felhúzó gépek, a tűzoltó felszerelés és a lakatos műhely egy főtisztükül kinevezett műgépész felügyelete alatt állanak, aki az alája rendelt szakmunkásokkal eszközli a különféle célokra szolgáló összes gépek és műszereken előforduló kisebb mérvű romlások kijavítását is.

A könyvkötő- és asztalos műhelyekben alkalmazott személyzet egy-egy előmunkás felügyelete alatt, a könyvnyomdászati osztályvezető utasítása szerint dolgozik.

A kezelési ügyek csoportjában, a betűraktárt a betűszedési művezető felügyelete alatt, a papírraktárt a gondnok és ellenőr felügyelete alatt és a térképtárt az igazgató felügyelete alatt, kinevezett raktárnokok kezelik. A hitelraktárt pedig, melyben a postai díjjegyek, bélyegjegyes nyomtatványok és hason természetű értékcikkek tartatnak készletben, raktári biztosokul kirendelt pénzügyministeriumi tisztviselők egyetemleges felelősség mellett kezelik, valamint ezek eszközlik a szállításokat is a forgalomba hozatalra illetékes kincstári és postai hivatalokhoz.

A kiadóhivatal a könyvnyomdászati osztályvezető alatt áll és az ottani dolgokat egy tiszt mint kiadó látja el a megfelelő számban rendelkezésére adott segédmunkásokkal.

Az intézeti irattár és az igazgatósági iroda egy irodatiszttal és négy díjnokkal az igazgató-helyettes vezetése alatt áll.

Munkakör, és a működés ellenőrzése

Az államnyomda munkaköre a nyomdászat minden ágára kiterjed és az intézet a sokasítási módszerek minden nemére be van rendezve. Elkészíti a kiadványokhoz kívántató diszitmények tervrajzait, térképeket szerkeszt, fényképi felvételeket eszközöl, és a nyomáshoz szükséges metszeteket és nyomólemezeket külső segítség nélkül házilag állítja elő. Valódi műnyomda, és mint ilyen, páratlanul áll a hazában.

Árudát nem tart, hanem a saját kiadásában időközönként megjelenő közérdekű műveket bizományos által hozza forgalomba. Vállalatokba nem bocsátkozik, hanem megrendelésekre dolgozik.

Az állami közigazgatáshoz kívántató kezelési nyomtatványok, az egyedárusított dohánygyártmányok czimjelzékei, a lotto-, a vám-, a fogyasztási adó- és a révátkelesi bárczák – az országos felmérés térképlapjai, a bélyegjegyek s értékjegyes űrlapnyomtatványok és a postai értékcikkek nagy tömegeinek kiállítása folytonos és állandó foglalkozást ad az intézetnek.

Fordulnak elő esetek, midőn rendkívüli munkával, mint például állami kölcsönök konvertálásánál a czimletek és kamatszelvények kiállításával annyira el van halmozva, hogy ezek mellett a rendes munkákat és a rendes időben egymaga nem képes végrehajtani: ily esetekben a munkaidő kiterjesztése, vagy amennyiben ez is elégtelen, a közönséges nyomtatványok egy részének kiállítására a magánnyomdák, és első sorban az egyetemi nyomda segítsége vétetik igénybe. Munkahiány azonban egyáltalán nem és annál kevésbbé fordulhat elő, mert az igazgatóság fel van hatalmazva magánosoktól is elfogadni megrendeléseket olyan munkákra, melyek kivételére a hazai magánnyomdák vagy egyáltalán nem képesek, vagy azok olyan bizalmi természetűek, melyeknek időelőtti nyilvánosságra hozatala a megrendelőnek érdeke ellen van. Ily megrendelések azonban, mindenkor szem előtt tartva a magánipar érdekeit, csak korlátozott számban fogadtatnak el.

Az államnyomda a magániparral egyáltalán nem versenyez, és nyomást rája semmiféle tekintetben nem gyakorol. Sőt az által, hogy a magánnyomdák kiadványaihoz olyan műmellékleteket, melyek előállítására berendezve nincsenek, nekik jutányos árban elkészít, létezése a hazai nyomdaiparnak előnyére van.

Többrendbeli feladatai között az állami hitelpapírok és értékjegyek előállítása képezi hivatásának legfontosabb részét. Ezen alapszik létjoga és ez teszi nélkülözhetlenné az intézetet. Az értékczikkekben mindinkább növekedő évi szükséglete az államnak oly óriási értéket képvisel, melynek kigyártása a biztonság kockáztatása nélkül vállalkozóra nem bízható, és ez teljes megnyugvással kétségkívül csak a kormány feltétlen rendelkezése alatt álló állami intézetben gyakorolható szigorú ellenőrzés mellett eszközölthető.

Az értékczikkek előállítása az államnyomdában egy külön e célra berendezett osztálynak teljes biztonságot nyújtó módon felépített és felszerelt műhelyeiben, minden visszaélést és sikkasztást megakadályozó eljárási szabályok szerint eszközöltetik. Minden gyártási művelet a pénzügyminisztérium kebeléből kirendelt ellenőrző-bizottság felügyelete alatt, a működő személyzet egyetemleges felelőssége mellett és az előirt szabályok szigorú betartásával hajtatik végre. Munka alatt a bejáratokat felesketett ajtónállók őrzik, munkaszünet alatt biztonsági őrk folyamatosan őrzőjáratokkal tartják szemmel az épület belsejét, külső betörések ellen pedig katonai őrszem van állítva az intézet elé.

Felszerelés

Az üzemhez egy 24 lóerejű gőzgép és egy, 1887. évben beszerezett, 2 lóerejű dinamogép szolgáltatja a hajtóerőt. A nagy súlyú anyagoknak és termelvényeknek az emeleteken lévő műhelyekbe való fel- és leszállítására, három helyen az épületben teherfelhúzó készülékek vannak felállítva.

Kezdetben csak a nyomtatás, a betüöntés, a levélboríték kivágás s hajtogatás, a papírvágás és a festékeldörzsölés eszközöltetett gőzerőhajtásra készült gépekkel, míg a többi műveletek részben kézimunkával, részben kézi hajtásra készült apró gépekkel végeztek. A gyártmányokban mindinkább növekedő szükségletet azonban ily módon fedezni nem lehetvén, a kézi munka évről-évre apasztatott annyira, hogy jelenleg már alig van gyártási művelet, mely ne gőzerővel hajtott gépekkel eszközöltetnék.

Az intézet felállításának 1869-iki első évében a felszerelés 30 métermázsza betükészletből, 4 darab typografiai gyors- s 2 darab kézisajtóból, 1 darab papírvágó gépből, 4 darab simító- és raksajtóból, 3 darab betüöntőgépből és 1 darab szorítósaajtóból állott, melynek értéke 56.134 forint, az épület 65.000 forintnyi vételárával együtt egészben a vagyonérték 121.134 forint volt.

Jelenleg van az intézetnek 1.610 métermázsa betű-, 81.195 darab anyaminta- s nyomólemezs és 1.983 darab lithografiai kölemezs-készlete, 21 darab typografiai, 1 darab lithografiai és 7 darab réznyomdai gyorssajtója, 18 darab könyv-, kö-, réz- s fény-kézisajtója és 109 darab másféle munkagépe. Könyvtárában a szakmunkák, mintalapok és térképek száma 11.195 darabra megy. 1873-ik év óta tüzőltő teljes felszereléssel bír és 1894-ik év elejétől fogva, az azelőtt használt petroleum helyett, villammal világítatják.

A felszerelés értéke 1894 végével	475.115 frrtal,
az épület értéke 1894 végével	199.953 frrtal
egészben 675.068 frrtal	

leltároztatott.

Munkaidő

A hivatalos órák az igazgatósági, a számviteli s az osztályvezetői irodákban és a pénztárnál naponként délelőtt 8-tól 12-ig és délután 2-től 6-ig tartanak.

Az üzleti osztályokban a rendes munkaidő hétköznapiakra terjed és napi 10 órában van megszabva. Az alkalmazottak között kivételt képeznek a 9 órai munkára kötelezett betűszedők, betűöntők, typografiai és lithografiai nyomók s gépmesterek, valamint ezekre a szakokra képzett tanoncok és növendékek s a köcsiszolók, akiknek a 10-ik munkaóra rendkívülinek számítatik.

A rajzolók, metszők és a térképmásolók naponként egyhuzamban 6 órát tartoznak munkában tölteni.

Felhasznált anyagok

Az államnyomda évenként 3.200 métermázsa kőszent és körülbelül 370 köbméter tüzfát fogyaszt el. Ebbeli szükségleteinek fedezése átlagosan 4.000 forintba és világítása is 4.000 forintba kerül.

A legutóbbi öt év alatt papírért átlagban 300.000 forint, a gyártáshoz szükséges egyéb nyers anyagokért mintegy 60.000 forint fizettetett ki évenként.

Kezdetben az anyagszükséglet legnagyobb része, megfelelő minőségű hazai gyártmány hiányában, külföldről szereztetett be; az 1877. év kezdetétől fogva azonban a legtöbb anyag és ezek között a papír is hazai gyárakból szállítatik és csakis olyanok vétetnek külföldről, melyek belföldön nem állíttatnak elő.

Az anyagszükséglet fedezésére fordított évi kiadások a következők:

Év	Külföldről beszerzett						Belföldről beszerzett						Mindössze	
	papírokért		egyéb anyagokért		összesen		papírokért		egyéb anyagokért		összesen			
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1869	2.867	-	1.050	36	3.917	36	-	-	241	86	241	86	4.159	22
1870	24.924	-	18.025	-	42.949	-	-	-	2.300	78	2.300	78	45.249	78
1871	169.987	91	26.763	77	196.751	68	-	-	6.783	01	6.783	01	203.534	69
1872	183.702	03	8.801	53	192.503	56	-	-	18.973	34	18.973	34	211.476	90

1873	162.475	68	4.681	98	167.157	66	-	-	18.761	12	18.761	12	185.918	78
1874	207.168	29	1.976	77	209.145	06	-	-	14.300	19	14.300	19	223.445	25
1875	230.540	63	4.381	25	234.921	88	-	-	19.249	84	19.249	84	254.171	72
1876	343.229	76	8.396	07	351.625	83	-	-	34.675	30	34.675	30	386.301	13
1877	2.766	10	4.627	41	7.393	51	268.311	02	14.017	27	282.328	29	289.721	80
1878	5.848	70	8.207	93	14.056	63	276.023	53	18.920	05	294.943	58	309.000	21
1879	6.177	72	6.019	66	12.197	38	222.533	64	16.406	80	238.940	44	251.137	82
1880	5.020	42	7.005	20	12.025	62	275.447	17	17.775	85	293.223	02	305.248	64
1881	4.453	16	8.171	75	12.624	91	308.106	36	20.782	11	328.888	47	341.513	38
1882	11.383	24	8.375	45	19.758	69	344.516	89	19.014	42	363.531	31	383.290	-
1883	17.139	43	9.055	01	26.194	44	282.599	62	24.979	55	307.579	17	333.773	61
1884	6.667	57	14.451	13	21.118	70	255.924	89	20.179	05	276.103	94	297.222	64
1885	14.429	42	13.675	88	28.105	30	249.809	85	35.240	10	285.049	95	313.155	25
1886	16.799	55	14.132	96	30.932	51	264.528	95	41.897	67	306.426	62	337.359	13
1887	6.845	92	12.470	12	19.316	04	236.309	15	49.647	03	285.956	18	305.272	22
1888	2.685	91	12.068	88	14.754	79	270.844	09	47.853	34	318.697	43	333.452	22
1889	4.823	42	9.323	54	14.146	96	345.296	43	53.466	34	398.762	77	412.909	73
1890	5.169	33	7.385	47	12.554	80	322.940	97	46.554	43	369.495	40	382.050	20
1891	4.109	14	12.394	92	16.504	06	297.432	84	52.706	53	350.139	37	366.643	43
1892	4.865	12	6.095	77	10.960	89	300.172	09	56.786	51	356.958	60	367.919	49
1893	5.639	38	2.656	32	8.295	70	301.336	50	60.797	48	362.133	98	370.429	68
1894	2.966	68	736	35	3.703	03	297.749	62	66.671	55	364.421	27	368.124	30

A három első év számtételeiben nagy aránytalanság mutatkozik, mely onnan ered, hogy a beszerzett anyagok egy részének ára nem ugyanazon, hanem a rákövetkező évben fizettetett ki.

Üzleti munkaeredmény

Az évi termelés munkanemek szerint osztályozva kitűnik az alábbi táblázatokból.

Typogr. munkák:

Év	Öntött betűk	Kiszedett	Közönséges nyomtatványból nyomtatott rizma	Bekötötetett	
				keményre	fűzve
	kilogrammban	téteg	1000 ivvel	darab	
1869	7.613	2.129	6.616	-	-
1870	14.011	2.284	7.987	-	-
1871	10.356	3.641	15.095	1.234	107.631
1872	11.459	3.692	17.077	3.641	186.773
1873	7.986	6.059	14.950	1.341	157.170
1874	10.238	6.535	15.778	3.950	277.586
1875	10.866	6.477	15.860	1.128	410.089
1876	15.091	5.377	31.826	4.251	185.940
1877	16.369	5.221	41.799	633	162.985

1878	14.754	5.384	34.446	462	302.381
1879	13.380	5.817	23.718	1.274	506.776
1880	15.738	5.397	28.757	231	309.826
1881	14.781	3.937	38.551	87	480.189
1882	21.022	5.179	22.509	1.040	424.102
1883	18.633	5.176	31.857	62	342.416
1884	13.790	4.416	32.810	60	471.459
1885	18.759	5.977	31.517	245	403.970
1886	16.269	4.744	30.828	47	708.406
1887	18.604	5.039	28.097	2.033	473.375
1888	20.769	5.461	30.062	875	730.977
1889	19.758	5.686	21.547	50.464	530.348
1890	19.548	5.042	22.932	3.655	820.640
1891	17.860	4.714	25.013	4.391	459.520
1892	19.705	5.474	22.453	1.418	630.193
1893	20.315	4.562	18.682	8.419	620.516
1894	18.161	4.399	31.007	4.581	926.012

Rajzolósi, metszési, galvanoplasztikai és litografiai munkák:

Év	Kézi rajz	Auto- grafia	Metszett		Kinyomott		Galvano- plasztikai készítmények
			kőbe	rézbe és horganyba	térképek	különfélék	
	darab		lemez		lapokban	ivekben	lemezekben
1871					102.436	193.178	
1872	402		131	17	53.074	379.761	1.119
1873	346		124	23	44.381	6.719	1.400
1874	89		507	26	114.347	94.673	3.629
1875	107		94	13	18.929	209.456	648
1876	48		109		38.560	150.535	3.020
1877	188		63	1	49.585	225.265	2.669
1878	43		51		45.728	61.268	6.099
1879	64		74		31.558	69.744	13.827
1880	56		25		35.984	89.721	10.807
1881	52		35	6	147.193	67.639	2.450
1882	61		17	2	43.077	121.096	2.597
1883	41		296	2	70.837	1,116.282	3.318
1884	15		1.382	5	46.383	1,355.290	2.391
1885	145	79	45		335.840	1,040.014	5.831
1886	44	181	46	6	81.568	1,301.068	5.414
1887	59	130	420	1	33.929	1,413.501	2.404

1888	133	301	111		32.217	1,408.619	4.526
1889	78	215	47		85.312	1,370.356	2.666
1890	62	704	97		27.600	1,330.281	3.529
1891	64	887	46		74.242	1,519.496	2.314
1892	42	585	247	12	31.770	1,448.087	2.071
1893	4	859	37	39	25.314	1,482.448	1.937
1894	13	886	35	34	47.797	1,336.868	4.038

Értékcikkek:

Év	Állami kölcsön-kötvények	Kamatkozó pénztári jegyek	Forintos bélyegjegyek 50 darabbal	Krajczáros bélyegjegyek 100 darabbal	Váltóúrlapok 8 darabbal
	<i>ívekben</i>				
1871	17.361	578	16.761	202.178	24.739
1872	42.052	2.730	21.381	221.458	305.066
1873	41.000	3.300	33.300	230.741	280.766
1874	253.122	600	20.628	210.088	68.547
1875	36	1.650	4.600	340.896	289.328
1876	180.584	1.525	33.990	316.891	103.387
1877	357.850	2.750	27.365	180.512	281.911
1878	102.695	7.343	17.838	241.598	282.899
1879	199.276	3.101	51.578	279.855	207.425
1880	467.708	2.627	34.566	290.872	524.628
1881	682.016	1.350	18.635	371.903	170.032
1882	99.429	1.650	42.647	261.417	487.415
1883	94.633	825	21.239	252.630	374.440
1884	212.325	2.201	40.772	408.409	599.086
1885	93.757	4.211	23.544	298.751	464.966
1886	122.599	1.375	16.280	362.700	553.598
1887	190.656	2.063	38.875	356.725	621.503
1888	108.174	2.064	32.839	403.112	642.662
1889	1,042.702	2.475	27.528	436.923	440.061
1890	-	1.375	47.706	327.785	802.086
1891	285.473	-	60.395	559.897	822.348
1892	28.967	1.650	33.014	483.464	969.462
1893	1,134.214	-	59.422	388.009	583.877
1894	-	2.062	34.183	367.828	1,020.824

Év	Igérvények 4 darabbal	Vadászati és halászejegyek 16 darabbal	Marhalevelek 8 darabbal	Vasuti fuvarlevelek 4 darabbal	Zárjegyek, bárczák és egyéb szigorú számadás alá eső nyomtatványok
<i>ivekben</i>					
1871	11.966				80.683
1872	7.532				24.330
1873	15.000				675.148
1874					1,528.747
1875		6.642	917.738		1,129.805
1876	25.749	3.961	839.392		628.762
1877			830.979		282.472
1878			804.679		432.611
1879			672.275		1,049.487
1880	7.725	1.820	682.337		512.116
1881	10.300	1.576	752.053		382.177
1882	10.500	605	921.927		1,035.284
1883	11.812	4.553	798.312		1,197.517
1884	18.177		923.266		299.317
1885	18.026		760.406		436.252
1886	18.025		873.025		1,027.341
1887	12.876	463	1,148.481		463.464
1888	18.044	1.609	948.684	100.000	289.027
1889	7.728	2.573	1,680.567	2,166.950	191.891
1890	15.450	1.931	1,320.032	1,352.718	859.470
1891	7.825		1,394.590	1,571.418	1,632.821
1892	15.551	3.936	1,395.366	1,461.126	2,049.246
1893	1.717		1,037.746	2,419.636	669.805
1894	15.750	3.203	1,582.142	1,817.807	2,748.397

Év	Postadíjjjegyek 200 darabbal	Hírlapjegyek 200 darabbal	Levelezőlapok 32 darabbal	Díjjegyes levélborítékok 9 darabbal	Díjjegyes és egyéb fizetési postai nyomtatványok
<i>ivekben</i>					
1871	120.588	63.711	60.394	786.460	237.804
1872	146.000	82.136	215.000	978.494	239.848
1873	149.003	30.000	227.250	1,307.511	462.554
1874	159.426	85.504	152.920	762.776	492.177
1875	220.086	109.499	212.335	425.021	476.197
1876	271.777	100.007	220.016	509.992	724.399
1877	208.923	121.004	286.010	414.693	574.091

1878	253.787	80.006	305.001	464.301	694.921
1879	250.993	150.050	365.309	345.248	246.930
1880	280.436	150.102	405.082	207.020	243.231
1881	326.645	131.757	435.422	252.960	304.002
1882	335.907	155.144	558.844	224.987	308.982
1883	381.599	210.019	494.495	150.994	279.429
1884	364.046	147.030	635.413	136.004	368.574
1885	426.615	165.990	690.524	120.209	355.726
1886	418.736	152.029	819.847	99.714	384.982
1887	452.062	236.181	894.662	65.018	379.978
1888	643.816	228.525	816.204	83.019	425.960
1889	563.392	286.224	1,091.854	77.013	536.652
1890	528.337	206.287	1,082.506	43.004	540.043
1891	697.354	288.404	1,288.629	89.990	661.063
1892	736.082	340.012	1,317.515	84.018	674.118
1893	703.159	368.746	1,123.617	70.004	425.983
1894	827.264	354.657	1,519.800	78.091	841.617

Az intézet 1873. év óta földrészünkön rendezett valamennyi világkiállításban részt vett és kiállított tárgyaival mindenkor a magas, vagy a legmagasabb kitüntetésben részesült.

Pénzbeli eredmény

A magyar kir. államnyomda költségvetése a törvényhozás által állapittatik meg. Kiadásait 1873. év óta saját bevételeiből nem csak teljesen fedezi, hanem bevételtöbbletével az államkincstár jövedelmét is gyarapítja.

Az évenként zárszámadásilag kimutatott pénzbeli eredmény a következő:

Év	Kiadások		Bevételek		Bevételi			
					többlet		hiány	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1869	149.002	-	241	86	-	-	148.760	14
1870	362.248	81	94.425	27	-	-	267.823	54
1871	390.503	84	282.415	75	-	-	108.088	09
1872	403.598	86	378.341	39	-	-	25.257	47
1873	367.973	22	528.072	25	160.099	03		-
1874	426.109	12	453.637	48	27.528	36		-
1875	427.899	27	491.325	.	63.425	73		-
1876	561.834	06	612.127	47	50.293	41		-
1877	488.535	83	606.514	99	117.979	16		-
1878	517.545	53	568.375	15	50.829	62		-
1879	446.810	37	480.827	35	34.016	98		-

1880	487.840	27	590.059	60	102.219	33		-
1881	552.298	85	667.224	26	114.925	41		-
1882	584.902	82	703.024	94	118.122	12		-
1883	542.239	25	668.131	26	125.892	01		-
1884	509.530	06	716.249	77	206.719	71		-
1885	536.755	11	646.456	09	109.700	71		-
1886	569.701	59	732.914	46	163.212	87		-
1887	544.664	88	615.748	38	71.083	50		-
1888	565.550	55	704.143	11	138.592	56		-
1889	676.896	35	794.796	38	117.900	03		-
1890	617.389	08	790.444	30	173.055	22		-
1891	601.020	16	745.405	63	144.385	47		-
1892	604.523	77	764.021	34	159.497	57		-
1893	596.301	71	847.331	89	251.030	18		-

Az 1894. évre szóló számadások lezárásának határideje még nem következett be, ezen év pénzbeli eredménye tehát ez idő szerint még nem mutatható ki.

A munkások felvétele és fizetése

Az intézetben csak magyarországi illetőségű, fedhetlen előéletű és életkoruk 15. évét már betöltött egyének alkalmaztatnak, mely életkoron alul senki még tanonczul sem vétetik fel a szolgálatba. Külföldi származásúak csak az olyan szakokra, a melyekre kellő képzettséggel bíró belföldiek egyáltalán nem kaphatók, kivételesen és csak is a pénzügyministerium engedélye mellett fogadtatnak fel.

A felvétel előre meghatározott munkabérben, az illetékes iparhatóság által kiállított munkakönyv és hiteles erkölcsi bizonyítvány alapján, az intézet munkarendjének a felfogadandó által írásban nyilvánított feltétlen elfogadása mellett történik.

A műszaki és mindkét nembeli segédmunkásokat illetőleg a szolgálat első hat napja próbaidőnek vétetik, melynek letelte előtt a felfogadott, a tényleg dologban töltött munkaidőre eső bér kifizetése mellett, minden felmondás nélkül elbocsátható. A tanonczok próbaideje 14 nap, mely időre ezek fizetést nem kapnak.

A műszaki munkások rendszeren csak abban a szakban foglalkoztatnak, a melyre felfogadtattak, kivételes esetekben azonban kisegítőül vagy helyettesképen munkafelügyelői, raktárnoki vagy irodai szolgálatra is kirendelhetők. A tanonczok és gyakornokok azon szakmán kívül, a melyre képeztetnek más munkára és a női segédmunkások testi erőt igénylő terhes munkákra nem használtatnak; a férfi segédmunkások ellenben a házban és az üzlet körül előforduló minden dolgot válogatás nélkül teljesíteni tartoznak.

A munkabérek hetenkint rendszeren szombaton, ha pedig ez ünnepre esik a megelőző hétköznapon, az intézeti pénztárnál közvetlenül fizettetnek ki a munkásoknak. Kivételt képeznek: a fényképész és az irodai dijnokok, akik napidijaikat félhavi szinten a központi állampénztárnál, nemkülönben az árszabály szerint fizetett kömetiszők és alkumunkások is, akik keresményüket kéthetenként az intézeti pénztárnál veszik fel. Ezeknek oly esetekben, midőn alkumunkák két hétnél hosszabb időt vesznek igénybe, a már teljesített munka arányában előlegek is adtnak.

Munkabérül megállapítva van:

fényképésznek	4–5 frt napidíj,
heliogr.-retoucheurnek	5 frt napidíj,
irodai díjnoknak	1.20–1.50 kr napidíj,
fénynyomdásznak	25 frt hetibér,
galvano-plasztikusnak	9–18 frt hetibér,
galvano-pl. műszaki növendéknek	6–8 frt hetibér,
réznyomónak	12–25 frt hetibér
betüöntő és tömöntőnek	10–18 frt hetibér
betüszedőnek	10–20 frt hetibér
typografiai gépmesternek	12–20 frt hetibér
typografiai nyomónak	10–18 frt hetibér
lithografiai gépmesternek	15–20 frt hetibér
lithografiai nyomónak	12–15 frt hetibér
lithografiai segédnyomónak	6–10 frt hetibér
segédréznyomónak	6–10 frt hetibér
műszerésznek	12–18 frt hetibér
géplakatosnak	10–15 frt hetibér
asztalosnak	10–15 frt hetibér
könyvkötőnek	9–15 frt hetibér
könyomó tanoncznak	4–8 frt hetibér
typografiai tanoncznak	1–5 frt hetibér
kőlemez csiszolónak	6–10 frt hetibér
festéktörő és eldörzsölőnek	6–10 frt hetibér
férfi segédmunkásnak	6–8 frt hetibér
nő segédmunkásnak	3–7 frt hetibér

A munkások rendszerint a legkisebb hetibérrel alkalmaztatnak, ez azonban már félévi megfelelő szolgálat után a műszaki munkásoknak egy forinttal, a mindkét nembeli segédmunkásoknak pedig 50 krral feljavítatik. További béremelésben csak azok részesíttetnek, akik szakmájukban előhaladást, ügyességet és kiváló szorgalmat tanusítanak. A tanoncok mindenkori a megállapított legkisebb hetibérrel vétetnek fel és ezek a négy évre szabott tanulási idejük alatt félévenként 50–50 krnyi bérfeljavításban részesülnek.

A rendes munkaidőn túl terjedő működésért az üzleti osztályokban alkalmazottak külön díjaztatnak. A különdíjak a tisztviselőket illetőleg óránként 40 krajczárban; a typografiai nyomdászoknak a hetibér 2½%-ában; a többi műszaki munkásoknak a hetibér 2%-ában; a mindkét nembeli segédmunkásoknak, tanoncoknak és szolgáltnak pedig 10 krajczárban van megállapítva.

A legutóbbi három évben a munkás személyzetnek egyénenként a következő átlagos évi keresmény fizettetett ki:

a 3 frt – kr hetibérrel alkalmazottaknak	225 frt,
a 3 frt 50 kr hetibérrel alkalmazottaknak	240 frt,
a 4 frt – kr hetibérrel alkalmazottaknak	260 frt,
a 4 frt 50 kr hetibérrel alkalmazottaknak	290 frt,
az 5 frt – kr hetibérrel alkalmazottaknak	315 frt,
az 5 frt 50 kr hetibérrel alkalmazottaknak	345 frt,
a 6 frt – kr hetibérrel alkalmazottaknak	360 frt,
a 6 frt 50 kr hetibérrel alkalmazottaknak	400 frt,
a 7 frt – kr hetibérrel alkalmazottaknak	430 frt,
a 7 frt 50 kr hetibérrel alkalmazottaknak	480 frt,
a 8 frt hetibérrel alkalmazottaknak	495 frt,
a 9 frt hetibérrel alkalmazottaknak	530 frt,
a 10 frt hetibérrel alkalmazottaknak	645 frt,
a 11 frt hetibérrel alkalmazottaknak	760 frt,
a 12 frt hetibérrel alkalmazottaknak	820 frt,
a 13 frt hetibérrel alkalmazottaknak	850 frt,
a 14 frt hetibérrel alkalmazottaknak	930 frt,
a 15 frt hetibérrel alkalmazottaknak	970 frt,
a 16 frt hetibérrel alkalmazottaknak	1.135 frt,
a 17 frt hetibérrel alkalmazottaknak	1.120 frt,
a 18 frt hetibérrel alkalmazottaknak	1.190 frt,
a 19 frt hetibérrel alkalmazottaknak	1.280 frt,
az árszabály vagy alku szerint dolgozóknak	1.025 frt

A 16 forint hetibérben állók legtöbbje azon osztályokban van alkalmazva, a hol a működés naponként egy órával a rendes munkaidőn túl terjed, ezeknél tehát az évi kereseti összeg valamivel magasabb, mint a munkában kevesebb időt töltő 17 forintos hetibéreseké.

A munkások segélyezése, elbocsátása és büntetése

A munkások közül mindazok, akik az intézet szolgálatában egy évet már eltöltöttek és feddhetlen magaviseletűek, betegségük esetén a betegsegélyző pénztár által nyújtott táppénzhez az intézet részéről is segélyeztetnek rendes hetibérük egynegyed részével, ha a betegség hetekre terjed, és a napibérnek felével, ha a betegség három napnál – mely időre a betegsegélyző pénztár táppénzt nem ad – rövidebb ideig tart. Az egy év alatt adott külön segély azonban az illető munkás egy heti bérének összegét csak különös figyelmet érdemlő esetekben vagy a szolgálatban történt sérüléseknél haladhatja meg, a midőn pénzügyministeri engedély alapján hosszabb időre terjedő vagy egyszer-mindenkorra nagyobb összegekre rugó segélyek is adatnak.

A kiváló szolgálati buzgalmat és eredményes működést tanusítók jutalomdíjban is részesülnek. A több éven át szolgált munkás halála esetén hátra hagyott családjának temetkezési költségekre 15–30 frtnyi összeg adatik.

A katonai fegyvergyakorlatokra való behívás esetén a behívott helye 8 hétig mással nem töltetik be, hanem az számára fentartatik. Olyan magánügyeiben, melyek elintézésére távozásának szükségességét a munkás bebizonyítja, kimaradási engedélyt kap két hétre bérlevonás mellett, egy napra bérlevonás nélkül.

Munkásai után a betegsegélyző pénztárba nem csak az alapszabályszerű munkaadói járulékokat fizeti az intézet, hanem az időmulasztásokért a munkabérekéből levont bírságpénzeket is annak javára fordítja.

Az elbocsátás két heti felmondásra, mely kölcsönös, következik be.

Rögtöni elbocsátásnak van helye: szolgálati hűtlenség, engedetlenség, a főlebbvalónak megsértése, szándékos kártokozás, verekedés, botrányt okozó cselekedet, a szolgálatból többszörször s igazolatlan kimaradás, ismételve előforduló részegség, a dohányzási tilalom áthágása és adósság miatt a keresménynek lefoglalása esetében. Rögtöni elbocsátás alatt tilos még az államnyomdában magán munkát végezni és az itt készült munkákról vagy bizalmas megrendelésekről valamit bármi úton nyilvánosságra hozni.

A melyik munkás a munkából elkésik, vagy lecsengetés előtt a munkát abbahagyja, az a mulasztott időre eső bérlevonáson felül 20 krnyi bírsággal büntetetik. A ki pedig a munkaidőt elheveri, vagy igazolatlanul fél avagy egész nap kimarad, az a bérlevonáson felül első ízben kétszeres bírságot fizet, ismétlés esetén pedig a szolgálatból elbocsáttatik.

A kinek kezén valami elvész és aki vigyázatlanságból, tudatlanságból, hanyagságból vagy könnyelműségből kárt okoz, az a kár megtérítésén felül dorgálással vagy a körülményekhez képest hetibérének két héttől hat hónapra terjedhető leszállításával büntetetik.

A czivakodás, durva bánásmód a tanoncokkal, trágár beszéd, lustálkodás és más ilyféle kisebb kihágások dorgálással, esetleg hetibér leszállítással fenytetnek.

Hűtlen személyek a tényálladék kiderültével azonnal kizáratnak a szolgálatból és a körülmények szerint a bíróságnak adatnak át.

A munkás személyzet szolgálati vétségeinek elbirálására az intézet főbb tisztviselőiből fegyelmi bizottság van alakítva, mely az igazgató elnökle alatt hozza határozatait végérvényesen.

A humánus bánásmód, a biztos kereset és a többrendbeli kedvezmények nyújtásánál, valamint a szigor alkalmazásánál személy válogatás nélkül követett igazságos eljárások azt eredményezik: hogy az államnyomda szolgálatába jutott munkások nem elégedetlenkednek, sorsuk javítása céljából sem magok közt, sem más gyárak munkásaival nem szövetkeznek és semmiféle munkásmozgalomban soha részt nem vesznek; hanem arra törekednek, hogy az intézet szolgálatában állandóan megtartassanak. Ennek tulajdonítható, hogy itt még a kisebb beszámítás alá eső kihágások sem gyakoriak és igen ritkák az olyanok, melyek hetibérleszállítást vagy épen elbocsátást vonnak magok után. Sulyosabb olyan vétség pedig, melynek elkövetője a bíróságnak adatott át, a közel 500 főre menő munkás személyzetnél, az intézet 26 évi fennállása alatt csak kettő fordult elő.

Kelt Budapesten, az 1895. év márczius havában.